

Държавна и частна форма на принудително изпълнение (съдебно изпълнение) в България. Съвременно състояние.

Уважаеми колеги,

Предвид това, че миналогодишният доклад на АДСИ не беше официално представен, поради наше забавяне, считаме за уместно да повторим някои основни моменти от него. Целта ни е да запознаем участниците в настоящата конференция със законовата рамка, в която държавните съдебни изпълнители /ДСИ/ осъществяват дейността си.

Конституцията на Република България поддържа разделението на властите в страната на законодателна, изпълнителна и съдебна. Всяка от тях самоорганизира се, спрямо публичноправните императивни разпоредби на основния закон и охраняващи се една друга, с цел взаимна регулация и поддържане на изработения механизъм за запазване баланса на същото това властово разделение помежду им.

Именно един основен закон, като Закона за съдебната власт, регламентира института на държавното съдебно изпълнение и съответно професионалната фигура на държавния съдебен изпълнител като юрист, привеждащ в действителността правните съдебни актове, избран след провеждането на конкурс и назначаване на избраните от министъра на правосъдието. По ранг и възнаграждение се приравнява на съдия в районен съд (90% на сто), а след 6 години – на окръжен съдия. Всички останали хипотези се разглеждат по силата на Трудовия кодекс. Съответно, като служител на съдебната власт, държавният съдебен изпълнител е длъжен да пази професионална тайна за обстоятелствата, станали му известни във връзка с работата, и не може да ги ползва за свое или чуждо облагодетелстване; да спазва професионалната етика, да опазва престижа на съдебната власт и дори да повишава квалификацията си. По време на изпълнение на службата си, ДСИ трябва да носи “специален знак, определен от министъра на правосъдието”, срещу който държавните органи, длъжностните лица, организациите и гражданите са длъжни да оказват съдействие на държавния съдебен изпълнител при изпълнение на служебните му задължения. От своя страна, ДСИ може да поиска съдействие, а полицейските органи са длъжни да му го окажат незабавно, ако противозаконно се пречи на изпълнението на служебните му задължения.

Според чл.270а, ал.3 ЗСВ, министърът на правосъдието има правото да отправя конкретни препоръки до ДСИ, в случаи на констатирани пропуски в дейността на държавния съдебен изпълнител, ако не са във връзка с дисциплинарно нарушение. Статута на държавните изпълнители е подчинен както на изпълнителната власт в лицето на Министъра на правосъдието като орган по назначаването от една страна и съдебната власт, чрез прякото подчинение на ръководителите на съдилищата. Това води до т.н. двойно подчинение, което според нас затруднява координацията на

работата ни с двете институции - Министерство на правосъдието и Районен съд, в чиято структура са ДСИ.

Държавните съдебни изпълнители в България са учредили Асоциация на държавните съдебни изпълнители /АДСИ/ през 2007г. и членуват на доброволен принцип. Асоциацията има Общо събрание, Управителен съвет и Контролен съвет и е със 154 члена към момента. Сдружението е с нестопанска цел и има за цел защита интересите на държавните съдебни изпълнители и изразяването на техни общи позиции по отворени проблеми и дискусии, включително неравноправието им с “частните” им колеги. Такава отворена дискусия все още е цялостното преминаване на държавните съдебни изпълнители под „шапката на Висшия съдебен съвет“, с цел избягване на двойното подчинение и с оглед на организационните и финансови параметри на дейността им. **Основните разлики с частните съдебни изпълнители /ЧСИ/ са в следните посоки :** 1.териториалния обхват на техните действия – държавните изпълнители са с район на действие “районен съд”, а частните – на “окръжен съд”. Това непосредствено рефлектира върху броя дела, които им се възлагат. Юридическото качество “държавен” не следва да се асоциира със събиране на държавни вземания, освен когато става въпрос за вземания на съдебната власт. Напротив, законодателят категорично отбелязва, че “държавните съдебни изпълнители осъществяват принудително изпълнение на частни притезания” и нямат регламентирано правомощие за събиране на публични вземания! В резултат на непрестанната активност на АДСИ пред институциите, в края на 2017г. най-после постигнахме „отваряне“ на дейността ни към възлагането на една категория дела с публичен характер, а именно-вземанията на съдилищата за неплатени към тях такси и разноски по делата. Така едно дългогодишно недоразумение беше разрешено, защото как може по друг начин да се обясни това, че държавните съдебни изпълнители не можеха години наред да събират никакви държавни вземания? В тази връзка искаме да уточним, че колегите ЧСИ още със създаването на Закона за частното съдебно изпълнение имаха права да събират всякакви публични вземания! Това трябва да се **подчертае**, когато се прави паралел между дейността на едните и другите, защото дава обяснения на много въпроси относно натовареността, събираемостта, размера на събраните суми и такси и пр. **Трябва да се подчертае и следното:** на заседание на Висшия съдебен съвет на РБ, проведено през м.февруари 2019г., същият излезе с двугодишно обобщение на данните за 2017 и 2018г. относно събираемостта на вземанията на съдебната система, които могат да се възлагат за събиране на няколко субекта: НАП, ЧСИ и ДСИ. Категоричният извод беше, че именно ДСИ „бележат устойчив ръст“ с най-голям процент събираемост на възложените вземания, които са 2 пъти по-малко от възложените на ЧСИ, но с около 5% по-висока събираемост. Значима характеристика на ДСИ е тяхното служебно правоотношение със съдебната власт – биват назначавани със заповед на правосъдния министър, който определя и техния брой. Същият ги освобождава, когато са налични обстоятелства по следните хипотези: пенсиониране, собствено желание от страна на ДСИ, при влизане в сила на присъда, с която е наложено тежко наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление, при трайна невъзможност да изпълнява задълженията си за повече от една година или тежко нарушение или системно

неизпълнение на служебни задължения. **2.** За разлика от ЧСИ, ДСИ не разполагат с възможността да влизат в трудови правоотношения, назначавайки например свои помощници, така както частния съдебен изпълнител по ЗЧСИ. Тук трябва да уточним, че ЧСИ нямат ограничение в броя на помощния персонал, който могат да назначават. Така с времето се стигна до порочната практика, канторите на някои ЧСИ да се обслужват изцяло от помощниците и служители им, а самите ЧСИ не могат да бъдат намерени от страните и контакта с тях дори е невъзможен. Така от лице, на което държавата е делегирала правомощия по принудителното изпълнение, ЧСИ се превръща в търговец, посредник, връчител на книжа, управител на заведение и пр. дейности, нямачи нищо общо с първоначалния замисъл на законодателя. **3.** Съгласно чл. 18. от ЗЧСИ по възлагане от вискателя, ЧСИ може във връзка с изпълнителното производство да проучва имущественото състояние на длъжника и да избира сам способа за принудително изпълнение. Това не се предвижда в правомощията на ДСИ и забавя работата му, доколкото преди да предприеме действие срещу имущество на длъжника, той е длъжен да вземе мнението на вискателя. **4.** Частният съдебен изпълнител може във връзка с изпълнителното производство да посредничи за постигане на спогодба между страните. **5.** Може да предаде заложеното имущество по реда на чл. 521 от Гражданския процесуален кодекс, както и да продаде заложеното имущество по реда на Закона за особените залози или по реда на Гражданския процесуален кодекс. Когато извършва продажбата по реда на Закона за особените залози, частният съдебен изпълнител има правата и задълженията на депозитар. Някои ЧСИ осъществяват търговска дейност, защото имат магазини, в които продават вещи на длъжника. **6.** Частният съдебен изпълнител може да връчва всякакви покани, съобщения и отговори във връзка с гражданскоправни отношения, а по разпореждане на съда – съобщения и призовки по граждански дела. Изброените правомощия не са предвидени за ДСИ. **7.** Частните съдебни изпълнители са обединени и членуват в съсловна организация – Камара на частните съдебни изпълнители, в която членството е задължително. Към нея има Дисциплинарна комисия, която на практика осъществява прекия контрол върху работата на ЧСИ. Общ контрол върху ЧСИ и ДСИ осъществява Министъра на правосъдието чрез инспектората към него, когато е сезиран по конкретно дело. А институционалният контрол върху работата им се осъществява от Окръжния съд.

Съпоставяйки резултатите от работата ни, колегите ЧСИ често изтъкват, че събират повече суми и такси и че са по-натоварени от нас, без да държат сметка за изброените по-горе разлики в правомощията ни, които са в тяхна полза. Това е некоректно и не отговаря в голяма степен на фактите, предвид законовата рамка, която ни е поставена. Така например, по отношение на т.н. „такса интерес“ в изпълнителния процес, когато той се провежда от ДСИ, такава не се дължи при плащане в срока за доброволно изпълнение. При ЧСИ тя се дължи при всички случаи. По този начин длъжниците са в неравноправно положение, тъй като не избират при кой съдебен изпълнител да се проведе принудителното изпълнение, но заплащат различни такси пред ЧСИ и пред ДСИ. Предвид големия размер на въпросната такса /до 10% от материалния интерес/, която се дължи от самото завеждане на делото, тя се превръща в тежест за длъжника

независимо от неговото процесуално поведение, а за ЧСИ е възнаграждение за неположен труд.

ДСИ имат отдалечен достъп до масивите на почти всички институции, които водят регистри на имуществото на физическите и юридически лица. Това значително ускорява изпълнителния процес, за разлика от преди. Предстои реално въвеждане на електронните запори на банковите сметки, както и на електронни търгове, което все още е на ниво законова разпоредба. Асоциация на държавните съдебни изпълнители счита, че следва да работи в посока утвърждаване статута на ДСИ, чрез промяна на двойното си подчинение от една страна на Министерство на правосъдието като работодател и от друга – на председателите на районните съдилища, в чиято организационна структура се намират. Това би могло да стане по различни начини, най-разумният от които е преминаването им изцяло на подчинение на Висшия съдебен съвет. Бихме могли да събираме изцяло вземанията на съдебната власт, предвид и статистиката на ВСС. Други промени, които биха били от полза за ДСИ и за съдебната система са, да им бъдат възложени повече правомощия, дейности, които понастоящем се извършват от районните съдии. Считаме за погрешна политиката на държавата в това отношение, която до момента е точно в обратната посока и само големите ни усилия като организация, не позволиха да бъдем съвсем negliжирани. Не приемаме похвата на КЧСИ на непрестанен натиск да получат всякакви и все по-големи правомощия. Държавата е тази, която по собствена преценка и с оглед на конкретните обществени нужди, следва да делегира права на отделни субекти, или да им ги отнема, без да се поддава на натиска на различни групи на влияние. ДСИ и в частност АДСИ, не разполагат с финансов ресурс, тъй като средствата на организацията са изключително от членски внос и не разчитаме на външно финансиране. Работата на управителните органи на АДСИ е изцяло безвъзмездна, но благодарение на тяхната отдаденост, почти 12 години успяваме да защитаваме позициите си и престижа на професията ни. Не приемаме да бъдем само “фон“ на който колегите ЧСИ да изтъкват големите си успехи, за което вероятно ще чуете и сега. Успехите на един са неуспехи за друг и това най-добре могат да кажат тези, които са имали късмета да бъдат длъжници на ЧСИ! Когато стана въпрос за абсурдите в нашата система, един много фрапиращ пример е въвеждането на ДДС върху таксите на съдебните изпълнители, държавни и частни. Вероятно това не ви е известно. Заради сигнал подаден от КЧСИ до ЕК, в което за пореден път се оплакваха от нещо, този път беше това, че ние не начисляваме ДДС, върху таксите които събираме. В резултат, последва предписание да бъдем задължени да събираме ДДС и то беше послушно изпълнено от законодателя. В момента ДСИ, които са държавен орган, начисляват ДДС върху услугите, които извършват! Ще ни бъде интересно да узнаем дали има друг подобен случай в някоя държава!

Уважаеми колеги, държавните съдебни изпълнители в България имат своето място в съдебната система, доказали са го с дългогодишния си труд, без медийна подкрепа и без да са в светлината на прожекторите. Надяваме се, че държавата ще преосмисли отношението си към нас, ще прояви обективност и мъдрост да прецени, че да възлагаш доверие на външни на системата лица, заинтересувани най-вече от финансовия резултат, не е най-доброто решение.